

Araştırma Makalesi

Zihinselleştirme Ölçeği'nin Psikometrik Özelliklerinin 14-18 Yaşları Arasındaki Ergenlerde İncelenmesi

Pelin DENİZ*¹ , Sait ULUÇ¹

¹ Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi

Öz

Anahtar Kelimeler:

ergenlik,
geçerlik,
güvenirlilik
saldırganlık,
zihinselleştirme

Zihinselleştirme kavramı bireyin kendisinin ve diğerlerinin zihinsel durumlarını anlama ve yorumlamaya yönelik çabasını ve becerisini ifade eder. Bu çalışmada daha önce erişkinlerdeki zihinselleştirme becerilerini değerlendirmek üzere geliştirilmiş ve ülkemizde de erişkinler için uyarlama çalışması yapılmış olan Zihinselleştirme Ölçeği'nin ergenlerdeki psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. 14-18 yaş aralığındaki 1399 ergen demografik bilgi formu, Zihinselleştirme Ölçeği ve Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nden oluşan ölçek bataryasını doldurmuştur. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda orijinal ve uyarlama çalışmasında ötekiler boyutunda yer alan bir madde kendilik boyutuna alınmıştır. Yinelenen DFA bulgularına göre χ^2/df , GFI, AGFI ve RMSEA değerleri ölçeğin ergenler için yapı geçerliğini doğrularken CFI ve TLI değerleri sınır kabul edilen ölçütlerin altında kalmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için .70 iken alt boyutlardan güdülenme için .57, ötekiler ve kendilik için .72 olarak hesaplanmıştır. Zihinselleştirmenin ve saldırganlığın boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde kendilik ve ötekiler boyutlarının saldırganlıkla zıt yönde bir ilişki kurduğu dikkat çekmektedir. Kendiliğe yönelik zihinselleştirme becerisi kuvvetli olan gençlerde fiziksel ve sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık eğilimi azalma göstermektedir. Ötekine yönelik zihinselleştirme ve saldırganlık arasındaki ilişkide ise ergenlerin ötekine yönelik zihinselleştirme becerisi sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlığı artırmaktadır. Son olarak alt boyutlar ile cinsiyet arasındaki ilişkide kızlar ve erkekler arasında birtakım farklılıklar tespit edilmiştir. Bu çalışma bulguları Zihinselleştirme Ölçeği'nin ergenlerdeki yapı geçerliğini kısmen de olsa doğrulamakla birlikte gelecekteki çalışmalarda ölçeğin ergen örneklemedeki faktör yapısı ve güvenirlik düzeyi konusunda daha fazla veriyle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Abstract

Keywords:

adolescence,
aggression,
mentalization,
reliability,
validity

Mentalization refers to an individual's effort and capacity to understand and interpret their own and others' mental states. This study aimed to investigate the psychometric properties of the Mentalization Scale (MentS) in adolescents, designed initially to evaluate mentalization skills in adults and has been adapted into Turkish for adults. 1399 adolescents aged 14-18 completed the demographic information form, MentS, and Buss-Perry Aggression Questionnaire. Following the confirmatory factor analysis (CFA), one item in the others sub-dimension was moved to the self sub-dimension. According to CFA findings, χ^2/df , GFI, AGFI, and RMSEA values confirmed the construct validity of the scale for adolescents, while CFI and TLI values did not meet the accepted criteria. Internal consistency coefficients were .70 for the whole scale, .57 for motivation, and .72 for others and self. Examining the relationship between the dimensions of mentalization and aggression, it is noteworthy that the self and others dimensions have an opposite relationship with aggression. Physical and verbal aggression, anger, and hostility tendencies decrease in young people with strong mentalizing skills towards the self. Conversely, the other-oriented mentalizing ability of adolescents has been found to increase verbal aggression, anger, and hostility. Finally, the study identified a relationship between sub-dimensions of MentS and gender. While this research offers tentative support for the construct validity of MentS in adolescents, future studies must provide further data on factor structure and reliability levels of MentS in this age group.

*Sorumlu yazar, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, 06800, Beytepe, Ankara, Türkiye
e-posta: ppeindeniz@gmail.com
DOI: 10.31682/ayna.1399049
Gönderim Tarihi (Received): 01.12.2023; Kabul Tarihi (Accepted): 09.05.2024
ISSN: 2148-4376

Giriş

Yansıtıcı işleyiş (Fonagy ve diğerleri, 2016) ya da diğer adıyla zihinselleştirme, bireyin kendisinin ve başkalarının davranışlarının arkasında yatan zihinsel süreçleri, yani duygu, düşünce, inanç ve arzuları, anlama ve yorumlamaya yönelik çok boyutlu çabasına ve yeteneğine işaret etmektedir (Fonagy ve diğerleri, 1998, Fonagy ve Bateman, 2019). Zihinselleştirme, otomatik (örtük, kendiliğinden) ya da kontrollü (açık, istemli) olarak yapılması, içsel ve dışsal olması, kendilik ve diğerlerine odaklanması, bilişsel ve duygulanımsal süreçleri içermesi gibi farklı boyutları kapsamaktadır (Fonagy ve Luyten, 2009; Luyten ve diğerleri, 2012). Bu boyutlar arasındaki dengenin bozulmasının bazı psikolojik belirtilere yol açabileceği öne sürülmüştür (Allen ve diğerleri, 2008; Luyten ve Fonagy, 2015). Bu nedenle, psikopatolojik belirtilerin ayırt edilmesi bir bakıma bireyin zihinselleştirme profilinin oluşturulması, yani bu dengenin hangi boyutlarda bozulduğunun sorgulanmasını içermektedir (Fonagy ve Bateman, 2019). Bu yönüyle zihinselleştirme kavramı psikolojik sağlıkla ilgili pek çok koşul ve durumun tanılar ve kuramlar üstü ve gelişimsel bir yaklaşımla ele alınmasına olanak tanımaktadır (Luyten ve diğerleri, 2020). Örneğin, sınır kişilik bozukluğu (SKB) vakalarında ilişkiler ya da durumlar karmaşıklaştıkça, kontrollü zihinselleştirmenin hızlıca kaybolduğu, kendilik odaklı, duygulanımsal ve dışsal öğelerin ağırlıklı olduğu (Fonagy ve Luyten, 2016; Luyten ve diğerleri, 2020), kendilerinin ve diğerlerinin niyet ve motivasyonlarını anlamalarının güçleştiği, davranışlara yönelik çıkarımların yüzeyselleştiği (De Meulemeester ve diğerleri, 2017; Petersen ve diğerleri, 2016) bir zihinselleştirme süreci gözlenmektedir. Depresyon vakalarında zihinselleştirmedeki bozulmalarla birlikte bilişsel esnekliğin de bozulabildiği (Fischer-Kern ve diğerleri, 2013) ve kronik depresif bireylerde kayıp temalarıyla ilişkili çatışmaların arttığı izlenmektedir (Taubner ve diğerleri, 2011). Ek olarak, zihinselleştirme becerilerindeki bozulmaların antisosyal kişilik bozukluğu (ASKB) (Bateman ve diğerleri, 2013), narsisistik kişilik bozukluğu (NKB) (Choi-Kain ve diğerleri, 2022) ve çekingen kişilik bozukluğu (ÇKB) (Bateman ve diğerleri, 2023) gibi kişilik bozuklukları ile sosyal kaygı bozukluğu ve obsesif-kompulsif bozukluk (Chevalier ve diğerleri, 2021; Sloover ve diğerleri, 2022), travma belirtileri (Berthelot ve diğerleri, 2015; Katzman ve Papouchis, 2023), yeme bozukluğu (Gagliardini ve diğerleri, 2020; Simonsen ve diğerleri, 2020) gibi diğer psikopatoloji tablolarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Erişkinlerle yürütülmüş bu çalışmaların yanı sıra ergenlerdeki zihinselleştirme süreçleriyle ilgili çalışmalar da son yıllarda artış göstermektedir. Özellikle kişilik patolojisi bağlamındaki çalışmalar dikkat çekmektedir. Araştırmalar büyüme ve olgunlaşmayla birlikte erken yaşlardaki kişilik patolojisine ilişkin belirtilerin genel olarak azaldığı, bununla birlikte normal dağılımın yüksek belirtilere işaret eden uçlarındaki bireylerin erişkinlik dönemlerinde

bu belirtilerin daha şiddetli bir hal aldığı ve bunun da kişilik bozukluklarına yatkınlığı artırdığını ortaya koymaktadır (Cohen ve diğerleri, 2005, De Clercq ve diğerleri, 2009). Bu yatkınlığı artıran etmenlerden biri de bireyin yaşamını pek çok açıdan etkileyen zihinselleştirme becerisidir (Luyten ve diğerleri, 2020). Fonagy ve Luyten (2009) bu beceriyi kişilik gelişimi ve kişilik patolojisinin oluşumunda oldukça merkezi bir konuma yerleştirir ve çocukluk çağındaki olumsuz deneyimleri SKB gelişimiyle ilişkilendiren olası bir mekanizma olarak ele alır. SKB görülen ergenler basit zihinselleştirme görevlerini yerine getirebilirken karmaşık görevlerde ya da bağlanmayla ilişkili durumlar söz konusu olduğunda aynı beceriyi gösterememektedir. Bu durum zihinselleştirme eksikliği ya da kaybı olarak değil, zihinselleştirme çarpıtmaları olarak değerlendirilmektedir (Quek ve diğerleri, 2018; Sharp ve Vanwoerden, 2015; Sharp ve diğerleri, 2016). Bu çarpıtmalar özellikle kendilik ve diğerleri arasındaki ayrışmayı sağlamaya yarayacak zihinsel temsillerin birbirine karışmasına, bireyin kişilerarası ilişkilerde benlik duygusunu kaybetmeye karşı savunmasız kalmasına neden olabilmektedir (Fonagy ve Luyten, 2009).

Ergenlikte kişilik patolojisinin oluşumuna yönelik Sharp ve Wall (2018) tarafından önerilen gelişimsel psikopatoloji modeline göre uygun şekilde müdahale edilmeyen içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları ergenlikte kişilik patolojisinin oluşması için uygun bir zemin yaratır. Bu sorunlarla ilgili araştırmalar incelendiğinde özellikle içselleştirme belirtilerinin zihinselleştirmeyeyle ilişkisine dair alanyazında çelişkili bulguların mevcut olduğu görülmektedir. Örneğin; kaygı bozuklukları ve depresyona dair içselleştirme belirtilerindeki artış ile zihinselleştirme becerilerinin zayıflaması arasında birtakım bağlantılar saptanmıştır (Ballespí ve diğerleri, 2018; Porter-Vignola ve diğerleri, 2022). Öte yandan depresyon ve kaygıyla bağlantılı özellikler ile zihin durumlarına yönelik artan farkındalık arasında olumlu bir ilişkinin olabileceği de yakın zamanda yapılmış çalışmalarda gösterilmiştir (Benzi ve diğerleri, 2022; Chevalier ve diğerleri, 2021; Locati ve diğerleri, 2023a). Özellikle depresif belirtilerle ilgili olarak, ergenlikte bireyin kendisine ve ilişkilerine olan dikkatinin yoğunlaşmasıyla artan zihinselliğin depresif belirtileri beraberinde getirebileceği görüşleri hakimdir (Chevalier ve diğerleri, 2021; Chow ve diğerleri, 2017). Alanyazındaki bu çelişkili bulgular yorumlanırken zihinselleştirmenin hangi boyutunun, hangi bağlamda ve nasıl değerlendirildiği (Chevalier ve diğerleri, 2023; Chow ve diğerleri, 2017) ile içselleştirme bozukluklarına eşlik eden kişilik yapılanması ya da kişilik patolojisi (Porter-Vignola ve diğerleri, 2022) de dikkate alınmalıdır.

Zihinselleştirme becerileri ve dışsallaştırma bozuklukları arasındaki ilişkinin içselleştirme sorunlarıyla olan ilişkiye göre daha belirgin olduğu görülmektedir. Zihinselleştirmede bozulma görülen ergenlerde kişilerarası ilişkileri düzenleme becerisi de

olumsuz etkilenecek şekilde şiddet, suç davranışı, dürtüsellik gibi dışsallaştırma belirtileri ortaya çıkabilmektedir (Cropp ve diğerleri, 2019; Fonagy ve Luyten, 2018). Yapılan çalışmalar, zayıf zihinselleştirme becerilerinin istismar yaşantıları ve saldırganlık arasındaki ilişkide rol oynadığı (Adler ve diğerleri, 2021; Taubner ve diğerleri, 2016), dürtüsellik ve dikkatsizlikte birleştiğinde ergenin aile ve okul işlevselliğini bozarak karşı gelme davranışlarını pekiştirebildiği ve duyguların ve duygu düzenlemenin öneminin yadsınarak öfkeye yatkınlık gibi davranım sorunlarına yol açabildiğini (Morosan ve diğerleri, 2020) göstermektedir. Bu bulguların yanı sıra zihinselleştirme becerilerinin koruyucu yönüne vurgu yapan çalışmalarda kendisinin ve başkalarının zihin durumlarını anlamının, ergenlerde dürtüsellik ve dışsallaştırma belirtilerinin azalması ile ilişkili olduğu (Bateman ve diğerleri, 2013; Lind ve diğerleri, 2020), tutarlı ve bütünlüklü bir bellek yapısı oluşturarak bağlanma güvenliğini (Borelli ve diğerleri, 2015) ve özellikle yüksek stres koşullarında yeni durumlara uyum sağlamayı (Locati ve diğerleri, 2023b) desteklediği tespit edilmiştir. Taubner ve diğerlerine (2013) göre bu koruyucu etki saldırganlığın dışavurumunu engellemekte olup özellikle psikopatik kişilik özellikleri olan ergenlerin proaktif saldırganlığa yönelmesinin önüne geçmektedir.

Zihinselleştirme kuramı çerçevesinde yürütülen çalışmaların bir bölümünü ebeveynin zihinselleştirme becerilerinin de değerlendirildiği araştırmalardan oluşturmaktadır. Luyten ve diğerleri (2017) ebeveyn zihinselleştirmesini, ebeveynin ya da bakım verenin çocuğun duyguları, istekleri ya da arzuları olan ve bunun gibi zihinsel süreçlerle güdülenen bir birey olduğunu göz önünde bulundurma düzeyi olarak tanımlamaktadır. Slade'e göre annenin bu kapasitesiye sahip olması çocuğun kendi içsel deneyimlerini annenin temsilleri aracılığıyla keşfetmesini sağlamaktadır (2005). Ebeveynlerin zihinselleştirme becerilerinin yüksek olmasının ergen çocuklarının da benzer şekilde daha gelişmiş zihinselleştirme (Rosso ve diğerleri, 2015) ve sosyal yetkinlik (Benbassat ve Priel, 2012) becerilerine sahip olmaları, duygusal ve davranışsal belirtilerinde azalma (Zayde ve diğerleri, 2023) ile bu çocukların erişkinliklerinde daha anlamlı ve besleyici ilişkiler kurmasıyla (Benbassat ve Shulman, 2016) bağlantılı olduğu saptanmıştır. Kendi çocukluk deneyimlerini bütünlüklü bir şekilde aktaran anneler, kendilerinin ve çocuklarının bağlanmayla ilişkili ihtiyaçlarını daha kolay tespit ederek ve çocuklarının davranışlarının arkasındaki zihinsel durumları daha iyi anlamlandırarak çocuklarının bağlanma örgütlenmesinde (Berthelot ve diğerleri, 2015; Ensink ve diğerleri, 2016; Slade ve diğerleri, 2005) ve zihinselleştirme becerilerinde (Rosso ve Airdi, 2016) olumlu yönde etkili olabilmektedir.

Zihinselleştirme becerilerinin değerlendirilmesi için farklı ölçüm araçları bulunmaktadır (ayrıntılı bilgi için bkz. Luyten ve diğerleri, 2019). İlgili alanyazında en sık

kullanılan görüşmelere dayalı verilerin kodlanmasıyla elde edilen ve zihinselleştirmenin en ideal ölçüm aracı olarak kabul edilen Yansıtıcı İşleyiş Skalası'dır (YİS) (Fonagy ve diğerleri, 1998). YİS, bireyin çocukluğunda kendi ebeveynleriyle ilişkilerini ele alan Yetişkin Bağlanma Görüşmesi (YBG) (George ve diğerleri, 1985) ya da ebeveynin çocuğunun içsel deneyimleri, çocuğuyla olan ilişkisi ve kendi ebeveynlik süreçleri üzerine düşünebilme kapasitesini inceleyen Ebeveyn Gelişim Görüşmesi'nin (EGG) (Slade ve diğerleri, 2004) değerlendirildiği bir kodlama sistemidir. Zihinselleştirme kuramı çerçevesinde yapılan çalışmalarda sıklıkla tercih edilmekte birlikte YBG ve EEG gibi yapılandırılmış görüşme yöntemlerinin uygulanması ile YİS gibi bir kodlama sisteminin eğitimi uzmanlık ve oldukça uzun süreler gerektirmektedir. Bu nedenle özellikle geniş ölçekli niceliksel çalışmaların tamamlanması için çeşitli öz-bildirim araçları geliştirilmeye başlanmıştır (örn.; Dimitrijević ve diğerleri, 2018; Fonagy ve diğerleri, 2016; Hausberg ve diğerleri, 2012). Son yıllarda hem uluslararası alanyazında hem de ülkemizdeki araştırmalarda sıklıkla karşılaşılan kullanılan ölçüm araçlarından biri de Zihinselleştirme Ölçeği'dir (ZÖ) (Dimitrijević ve diğerleri, 2018). ZÖ bireyin zihinselleştirme kapasitesini kendiliğe yönelik zihinselleştirme, ötekilere yönelik zihinselleştirme ve zihinselleştirmeye yönelik güdülenme şeklinde üç boyutta değerlendirir. Bu anlamda ZÖ'nün, çok boyutlu bir kavram olarak tanımlanan (Fonagy ve Luyten, 2009; Luyten ve diğerleri, 2012) zihinselleştirmenin esas olarak kendilik ve öteki odaklı bileşenlerine odaklandığı söylenebilir. ZÖ'nün kendiliğe yönelik zihinselleştirme alt boyutu bireyin kendi zihinsel süreçlerini fark edip anlamlandırmasına odaklı maddeler içermekte olup madde içerikleri genellikle bireyin kendine ait zihinsel süreçlerde yaşadığı belirsizliğe, kafa karışıklığına ve kaçınmacı tutumlara odaklıdır. Ötekine yönelik zihinselleştirme alt boyutunda ise beklendiği üzere bireyin diğerlerinin zihinsel süreçlerine ilişkin farkındalığına dair maddeler bulunmaktadır. Bu maddeler genel olarak ötekinin duygu, düşünce ve davranışlarına yönelik merak, idrak ve bu süreçlere dair yetkinlik belirten cümleler içermektedir. Son olarak zihinselleştirmeye yönelik güdülenme alt boyutunda ise bireyin hem kendisinin hem de ötekinin ruhsal dünyasını anlamaya yönelik istek ve gereksinim bildiren maddeler yer almaktadır. Dimitrijević ve diğerlerinin (2018) hem genel hem de SKB tanısı bulunan klinik örnekleme yürüttüğü çalışmasında ZÖ'nün her iki örnekleme grubunu ayırt edebildiği, empati, duygusal zekâ gibi benzer kavramlarla olumlu yönde ve kaygılı ve kaçınmacı bağlanma örüntüleriyle olumsuz yönde ilişkili olduğu gösterilmiştir. Ülkemizdeki çalışmalarda ise zihinselleştirme kuramına olan ilginin arttığı ve özellikle yüksek lisans ve doktora tezlerinde (örn.; Cüre Acer, 2020; Dedeoğlu, 2022; Köksal, 2017) çeşitli öz-bildirim araçlarından yararlandığı görülmektedir. Yakın bir zamanda ise ZÖ dilimize uyarlanmış ve psikometrik özelliklerinin erişkin örnekleme incelendiği çalışma yayınlanmıştır (Törenli Kaya ve diğerleri, 2023). Törenli Kaya

ve diğerleri erişkinlerle yürüttükleri çalışmada ölçeğin orijinaline (Dimitrijević ve diğerleri, 2018) benzer şekilde üç boyutlu bir yapı elde etmiştir. Şu ana kadar geliştirilen öz-bildirim araçlarının çoğu yetişkinlere yönelik olup ergenler için Gençler için Yansıtıcı İşlevsellik Ölçeği üzerinde yapılan çalışmalar bulunmaktadır (Duval ve diğerleri, 2018; Ha ve diğerleri, 2013; Sharp ve diğerleri, 2009). Ancak bu çalışmaların sayısı erişkinlerde olduğundan daha kısıtlıdır.

Yukarıda özetlenen bulgular ışığında bu çalışmanın amacı ZÖ'nün psikometrik yapısını ergenlerde incelemektir. Bu çalışmada Törenli Kaya ve diğerlerinin (2023) elde ettiği faktör yapısı doğrulayıcı faktör analiziyle değerlendirilerek ölçeğe ilişkin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ergen örnekleme test edilecek ve ayrıca ergenlerin zihinselleştirme kapasitesi ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki incelenecektir. Yetişkinler için tasarlanmış bu ölçüm aracının belirli bir gelişimsel dönem için uyarlanması, yaş grupları arasında karşılaştırma yapma olanağı sağlayarak ölçülen yapıdaki gelişimsel farklılıklar veya benzerliklerin daha standart bir şekilde incelenmesini kolaylaştırabilir ve ergenlik dönemine özgü hassas ve iyileştirilmiş araçların geliştirilmesi için bir başlangıç noktası oluşturabilir. Son olarak ergenler için uyarlanan bu ölçeğin zihinselleştirmenin ergenlikteki kimlik gelişimi ve psikopatolojik belirtilerle ilişkisine dair yapılacak olan çalışmalara ve ek olarak farklı gelişimsel dönemleri kapsayan araştırmalarla zihinselleştirme özelliklerinin Türk kültüründeki farklılıklarının değerlendirilmesine (Halfon ve Coşkun, 2021) yönelik çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını Ankara'nın beş farklı ilçesindeki (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören ve Yenimahalle) liselerde okuyan 14-18 yaş aralığındaki (Ort. = 15.96, SS = 1.19) 1399 ergen oluşturmaktadır. Araştırmada 614 (%43.9) kız öğrenci, 764 (%54.6) erkek öğrenci yer almış olup 21 (%1.5) öğrenci cinsiyet bildiriminde bulunmamıştır. Öğrencilerin 730'u (%52.20) Anadolu Lisesi'nde, 669'u (%47.8) ise Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenimini sürdürmektedir. Araştırmada 407 (%29.1) 9. sınıf, 494 (%35.3) 10. sınıf, 355 (%25.4) 11. sınıf ve 138 (%9.9) 12. sınıf öğrencisi yer almıştır. 5 öğrenci (%0.4) sınıf düzeyini belirtmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu. Araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bu form aracılığıyla katılımcılardan yaş, cinsiyet, okul, sınıf gibi bilgiler alınmıştır.

Zihinselleştirme Ölçeği. Dimitrijević ve diğerleri (2018) tarafından geliştirilmiş olan Zihinselleştirme Ölçeği (ZÖ) 5'li Likert tipi ölçekte değerlendirilen 28 maddeden oluşmaktadır. Çalışmada 21-61 yaş aralığında (Ort = 40.4) olan erişkin bireyler yer almıştır. Kendilik temelli zihinselleştirme, ötekiler temelli zihinselleştirme ile zihinselleştirmeye yönelik güdülenme isimli üç alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek için .84, kendilik alt ölçeği için .77, ötekiler alt ölçeği için .77 ve güdülenme için .76'dır.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Törenli Kaya ve diğerleri (2023) tarafından 18-65 yaş aralığındaki (Ort = 35.22) erişkin bireylerle yürütülmüştür. Bu çalışmada yapı geçerliğine yönelik analizler sonucunda faktör yükü düşük olan üç madde analiz dışında bırakılarak orijinal dilindeki üç boyutlu yapıyla uyumlu 25 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Uyarlama çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık değerleri tüm ölçek için .84, kendilik alt ölçeği için .78, ötekiler alt ölçeği için .80 ve güdülenme için .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ergenler için uyarlamasının yapılacağı mevcut çalışmada Törenli Kaya ve diğerleri (2023) tarafından rapor edilen 25 maddelik form kullanılmıştır.

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği. Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ) 5'li Likert tipi ölçek üzerinde puanlanan 29 maddeden oluşmakta olup fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık ve öfke olmak üzere dört boyutu ölçmektedir. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayıları tüm ölçek için .89, fiziksel saldırganlık için .85, sözel saldırganlık için .72, öfke için .83 ve düşmanlık için .77'dir.

Ölçeğin 17-20 yaşları arasındaki üniversite öğrencileriyle yürütülen uyarlama çalışmaları ise Demirtaş Madran (2013) tarafından tamamlanmıştır. Güvenirlilik katsayısı toplam puan için .85, fiziksel saldırganlık için .78, sözel saldırganlık için .48, Öfke için .76 ve Düşmanlık için .70 olarak hesaplanmıştır. Ülkemizde BPSÖ'nün psikometrik özellikleri 14-20 yaş grubundaki ergenler için de incelenmiştir (Önen, 2009). Bu çalışmada Cronbach alfa değerleri ölçeğin bütünü için .81, fiziksel saldırganlık için .69, sözel saldırganlık için .13, öfke için .68 ve düşmanlık için .62 olarak bulunmuştur.

Mevcut çalışmada kullanılan BPSÖ'nün fiziksel saldırganlık alt ölçeğinde yer alan beş maddede İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün geri bildirimleri doğrultusunda saldırganlığı özendirmeyecek şekilde değişiklikler yapılmıştır (örn; "Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim" maddesi yerine "Hakkımı korumak için gerekli olsa bile şiddete başvurmam" kullanılmıştır). Birinci yazar tarafından ters madde olarak düzenlenen ölçek maddelerine ait farklı seçenekler iki klinik psikolog tarafından yeniden ters madde olarak düzenlenmiştir. Klinik psikologların düzenlediği ve orijinal maddeye en yakın olan cümlelerin olumlu halleri çalışmada kullanılmak üzere ölçeğe dahil edilmiştir.

İşlem

Orijinal çalışma ve Türkçe uyarlama çalışmasında erişkin bireylerle test edilen ZÖ'nün ergenler için uygun olup olmadığını incelemek üzere ilk olarak ergenlerle çalışan ve doktora mezunu üç klinik psikolog tarafından ölçek maddelerindeki cümlelerin anlaşılabilirlik düzeyi ile cümle yapısı ve içeriğinin ergenlere uygunluğu değerlendirilmiştir. Değerlendirmeyi yapan uzmanların geri bildirimleri doğrultusunda Türkçe uyarlama çalışmasında nihai olarak belirlenen formda yer alan bazı kelime ve söz öbekleri, uyarlama çalışmasını yürüten yazarların izniyle daha yaygın kullanılan eş ya da yakın anlamlılarıyla (örn; “izah edemem” yerine “açıklayamam”) değiştirilmiştir.

Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'na değerlendirilmeye sunulmuş ve etik kurul izni (11.06.2021 tarihli ve E-35853172-300-00001607871 sayılı karar) alınmıştır. Çalışma örneklemini oluşturan ergenlere ulaşabilmek için liselerden veri toplanması hedeflenmiş ve bu amaçla Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden merkez ilçelerdeki okullarda veri toplanmak üzere izin alınmıştır. Uygulama öncesinde belirlenen okulların müdürlüklerinden de ayrıca izin alınarak okul yönetiminin belirlediği ders saatlerinde sınıf ortamında gönüllü olan öğrencilerin katılımıyla veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ergenlerin annelerini de kapsayan daha kapsamlı bir araştırmanın parçası olarak yürütülmüş olup ergenlerin çalışmaya katılımına ilişkin veli onayları annelerin çalışmaya katılımı sırasında alınmıştır.

Verilerin Analizi

ZÖ'nün ergenlerde uygulanabilirliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi, korelasyon analizi ve bağımsız gruplar için t testi analizleri yapılmış, güvenilirlik için Cronbach alfa katsayısı ile iki yarım test korelasyonu hesaplanmıştır. Analizler SPSS 23 ve AMOS 23 paket programlarıyla yürütülmüştür.

Bulgular

Zihinselleştirme Ölçeğinin Ergenler için Yapı Geçerliliği

ZÖ'nün Türkçe formunun faktör yapısının ergenler için geçerliliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yürütülmüştür. Analiz bulgularının değerlendirilmesi ve en uygun modele karar verilmesi için ki-kare/serbestlik derecesi oranı (χ^2/df), uyum iyiliği indeksi (GFI), düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi (AGFI), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (TLI) ve yaklaşımın ortalama karekök hatası (RMSEA)

dikkate alınmıştır. Öncelikle ZÖ'nün Türkçe formundaki yapının (Model 1) herhangi bir değişiklik yapılmadan test edildiği bir analiz yürütülmüş, daha sonra ise bu analizin ortaya koyduğu faktör yükleri dikkate alınarak farklı yapılar (Model 2, 3 ve 4) analiz edilmiştir. Bu üç modele ilişkin uyum indeksleri Tablo 1'te yer almaktadır.

Tablo 1.

<i>Zihinselleştirme Ölçeği'ne Ait Uyum İndeksleri</i>									
	χ^2	df	χ^2/df	GFI	AGFI	CFI	TLI	RMSEA	SRMR
Model 1	1662.22	272	6.11	.91	.90	.74	.71	.06	.07
Model 2	1046.07	267	3.92	.94	.93	.85	.83	.05	.05
Model 3	1022.79	245	4.18	.94	.93	.85	.83	.05	.06
Model 4	889.53	245	3.63	.95	.94	.87	.86	.04	.05

Not. Model 1 = Ölçeğin ergenlere uyarlandığı modelin faktör yapısı; Model 2 = Bu çalışmada 23. maddenin yer değiştirilmesi ve beş kovaryans eklenerek elde edilen elde edilen faktör yapısı; Model 3 = Bu çalışmada 23. maddenin yer değiştirilmesi ve 14. Maddenin çıkarılması sonucunda dört kovaryans eklenerek elde edilen faktör yapısı; Model 4 = Bu çalışmada 23. maddenin yer değiştirilmesi ve 25. Maddenin çıkarılması sonucunda üç kovaryans eklenerek elde edilen faktör yapısı

Model 1'deki yapının analiz sonuçlarına göre Türkçe formda ötekiler faktörüne yüklenmiş olan 23. maddenin ('Ne hissettiğimi kolayca tarif edebilirim') kendilik faktörüyle ilişkisi tespit edilmiştir. Ölçeğin orijinal formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları incelendiğinde bu maddenin genel örnekleme ötekiler faktörüne yüklenmekle (.47) birlikte kendilik faktörüyle de ilişkili (.32) olduğu, klinik örnekleme ise aynı maddenin binişiklik oluşturmayacak şekilde kendilik faktörüne (.51) yüklendiği görülmektedir (Dimitrijević ve diğerleri, 2018). Bu verilere dayanarak ve madde içeriğinin kendiliğe yönelik zihinselleştirmeye uygun olduğu düşünüldüğünden mevcut çalışmada analiz edilen sonraki modellerde 23. madde kendilik faktörü altına alınmış ve analiz tekrarlanmıştır (Model 2). Yinelenen analiz sonucunda 14. madde ('Kendimle ilgili hoşuma gitmeyecek bir şeyi keşfetmek istemem') ile 25. maddenin ('Hepimiz hayat şartlarına bağlı olduğumuz için başkalarını niyetlerini veya isteklerini düşünmek anlamsızdır') düşük faktör yükleri (sırasıyla .180 ve .178) nedeniyle bu maddeler sırayla çıkarılarak Model 3 ve Model 4'teki yapılar da test edilmiştir.

Ötekiler boyutunda bulunan 23. madde, kendilik boyutuna alındıktan sonra elde edilen uyum indeksleri önerilen değerlere ulaşamamıştır: $\chi^2/df = 5.03$, GFI = .92, AGFI = .91, CFI = .79, TLI = .77 ve RMSEA = .05. Bunun üzerine artık değerler arasında kovaryansı yüksek olan maddeler için (1-7, 4-9, 6-10, 9-25 ile 20-23 no'lu maddeler arasında) hata ilişkilendirmeleri yapılmış ve Model 2 için $\chi^2/df = 3.92$, GFI = .94, AGFI = .93, CFI = .85, TLI = .83 ve RMSEA = .05 değerleri elde edilmiştir.

Ölçekten 14. madde çıkarıldıktan sonra yürütülen analiz sonuçlarına göre $\chi^2/df = 5.32$, GFI = .92, AGFI = .91, CFI = .79, TLI = .77 ve RMSEA = .06 değerleri elde edilmiştir. Artık

değerler arasında kovaryansı yüksek olan maddeler için (1-7, 4-9, 9-25 ile 20-23 no'lu maddeler) hata ilişkilendirmeleri yapıldıktan sonra ve Model 3'te $\chi^2/df = 4.18$, GFI = .94, AGFI = .93, CFI = .85, TLI = .83 ve RMSEA = .05 değerlerine ulaşılmıştır.

Ölçekten 25. madde çıkarıldığında ortaya çıkan uyum indeksi değerleri ise şu şekildedir: $\chi^2/df = 4.59$, GFI = .93, AGFI = .92, CFI = .82, TLI = .80 ve RMSEA = .05. Uyumu iyileştirmek üzere modifikasyon önerileri değerlendirilmiş ve aynı faktör içinde, birbiriyle ilişkili olan 1-7, 4-9, 6-10 ve 20-23 numara maddeler arasına hata kovaryansları eklenmiştir. Elde edilen yeni uyum değerleri Model 4 için şu şekildedir: $\chi^2/df = 3.63$, GFI = .95, AGFI = .94, CFI = .87, TLI = .86 ve RMSEA = .04.

Sonuç olarak, 23. maddenin kendilik faktörüne alınmasıyla elde edilen Model 2 ile ergenler için 14. maddeye nazaran daha kafa karıştırıcı bir cümle yapısına ve içeriğe sahip olan 25. maddenin formdan çıkarılmasıyla elde edilen Model 4'e ait uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeye daha yakın olduğu bulunmuştur. Analiz edilen modellerin uyum göstergeleri arasındaki farklar dikkate alındığında ölçekten madde çıkarmanın model uyumunda belirgin bir iyileşme oluşturmaması nedeniyle ergenler için kullanılacak ölçeğin, Model 2'deki yapıyla tercih edilmesinin ölçek yapısını bozmamak adına daha yerinde olacağı düşünülmektedir. Model 2'ye yüklenen maddeler ve faktör yükleri Tablo 2'de ve doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model Şekil 1'de verilmiştir.

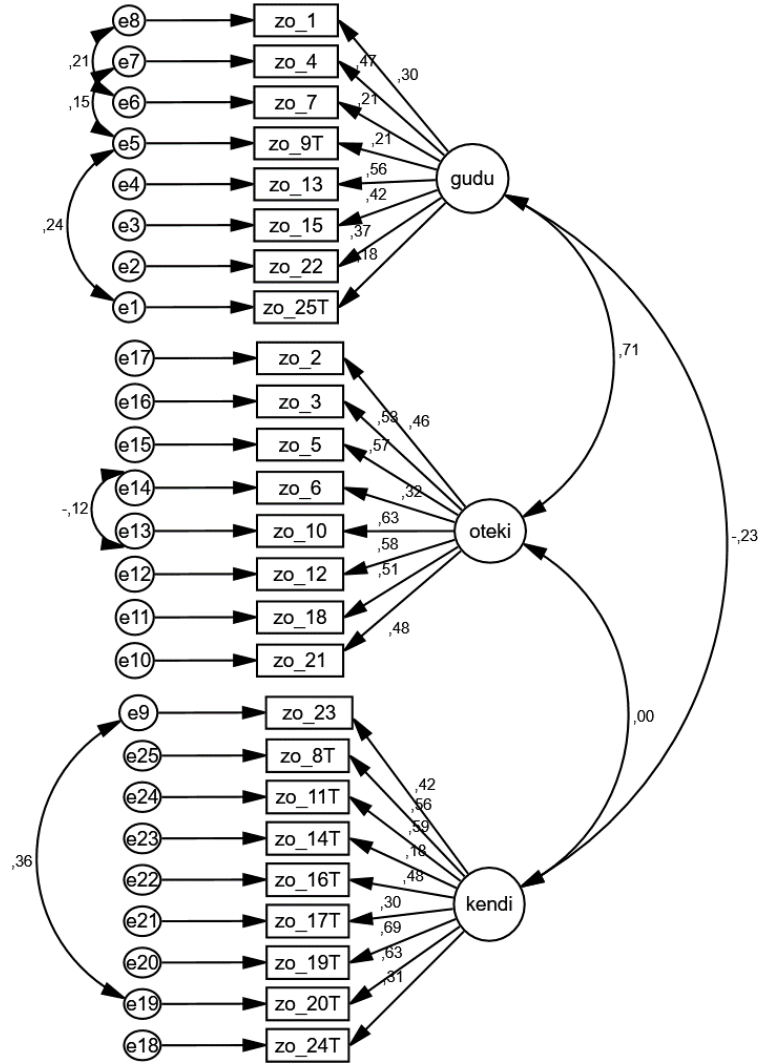
Tablo 2.

Doğrulayıcı Faktör Analizleri Sonucunda Elde Edilen Faktör Yükleri

Madde		Faktör Yükü
Güdülenme		
1	Davranışlarımın yol açan nedenleri anlamayı önemserim.	.30
4	Çoğunlukla başkaları ve onların davranışları üzerine düşünürüm.	.47
7	Birisi beni sinirlendirdiğinde neden o şekilde tepki verdiğimi anlamaya çalışırım.	.21
9	Başkalarının davranışlarını anlamaya çalışarak vaktimi harcamayı sevmem.	.21
13	Yakın olduğum insanlarla ilişkilerimde ne olup bittiğini anlamayı önemserim.	.56
15	Yakın olduğum insanlarla sık sık duygular hakkında konuşurum.	.42
22	İnsanların neden belirli şekillerde davrandıkları hep ilgimi çekmiştir.	.37
25	Hepimiz hayat şartlarına tabi olduğumuz için başkalarının niyetlerini veya isteklerini düşünmek anlamsızdır.	.18
Ötekiler		
2	Başkalarının kişilik özellikleri hakkında karar verirken ne söyleyip ne yaptıklarını dikkatlice gözlerim.	.46
3	Başkalarının duygularını tanıyabilirim.	.53
5	Genellikle insanları neyin rahatsız ettiğini ayırt edebilirim.	.57
6	Başkalarının duygularını paylaşabilirim (örn. acısını/sevincini paylaşmak gibi).	.32
10	Başkalarının düşünce ve duygularını bildiğimde davranışları hakkında doğru tahminlerde bulunabilirim.	.63

Tablo 2. (devam)

12	Bazen bir başkasının duygularını o bana henüz bir şey söylemeden anlayabilirim.	.58
18	Yakın olduğum insanların belirgin özelliklerini doğru ve ayrıntılı biçimde tarif edebilirim.	.52
21	İnsanlar bana kendilerini anladığımı ve akıllıca tavsiyeler verdiğimi söyler.	.48
Kendilik		
8	Kendimi kötü hissettiğimde üzgün mü, korkmuş mu yoksa kızgın mı olduğumdan emin olamam.	.56
11	Çoğu kez kendime bile neden öyle bir şey yaptığımı izah edemem.	.59
14	Kendimle ilgili hoşuma gitmeyecek bir şeyi keşfetmek istemem.	.18
16	Üzüldüğümü, incindiğimi ya da korktuğumu kendime itiraf etmeyi güç bulurum.	.48
17	Sorunlarım hakkında düşünmekten hoşlanmam.	.30
19	Tam olarak nasıl hissettiğim konusunda sıklıkla kafam karışıktr.	.69
20	Duygularımı ifade etmek konusunda uygun sözcükleri bulmak benim için zordur.	.63
23	<i>Ne hissettiğimi kolayca tanımlayabilirim.</i>	.42
24	İnsanlar kendi duyguları ve ihtiyaçları hakkında konuşurlarken aklım başka şeylere kayar.	.31

Şekil 1.

Zihinselleştirme Ölçeği'nin Ergenlerdeki Yapı Geçerliğine İlişkin DFA Modeli (Model 2)

Zihinselleştirme Ölçeği'nin Ölçüt Bağımlı Geçerliği

Zihinselleştirme Ölçeği'nin ölçüt bağımlı geçerliği, ZÖ puanları ile BPSÖ'den elde edilen puanlar arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon hesaplanarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

ZÖ Alt Ölçek ve Toplam Puanı ile BPSÖ Alt Ölçek ve Toplam Puanı Arasındaki Korelasyonlar

	Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği				
	Fiziksel	Düşmanlık	Öfke	Sözel	Toplam
ZÖ Güdülenme	-.22*	.14*	-.02	-.02	-.06***
ZÖ Ötekiler	-.05	.15*	.10*	.15*	.10*
ZÖ Kendilik	-.18*	-.49*	-.39*	-.12*	-.42*
ZÖ Toplam	-.24*	-.18*	-.22*	-.02	-.25*

* $p \leq .001$; ** $p < .01$; *** $p < .05$

ZÖ: Zihinselleştirme Ölçeği; BPSÖ: Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği

Tablo 3'te sunulan analiz sonuçları incelendiğinde güdülenmenin fiziksel saldırganlık ($r = -.22, p < .001$) ve BPSÖ toplam puan ($r = -.06, p < .05$) ile negatif yönde, düşmanlık ile ise pozitif yönde ($r = .14, p < .001$) ilişkisi saptanmıştır. Öteki boyutu ile düşmanlık, öfke, sözel saldırganlık ve BPSÖ toplam puan arasında $r = .10$ ile $r = .15$ arasında değişen anlamlı korelasyonlar tespit edilmiştir. Kendilik boyutunun ise BPSÖ'nün tüm boyutları ve toplam puanıyla negatif yönde ($r = -.12$ ve $-.49$ arasında değişen) bir ilişkisi bulunmaktadır. Elde edilen bu sonuçlara göre, bireyin zihinselleştirme düzeyi ile saldırganlık arasındaki ilişkilerin beklenildiği biçimde gözlemlendiği söylenebilir. Farklı bir ifadeyle, söz konusu bu bulgular zihinselleştirme ölçeğinin ölçüt bağımlı geçerliğine işaret etmektedir.

Zihinselleştirme Ölçeği'nin Ergenler için Güvenirlilik Analizleri

Bu çalışmanın örneklemini için testin ham puan ortalaması 85.46, standart sapması 10.45, varyansı 109.19 olarak ve iç tutarlılık kat sayısı .70 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar için hesaplanan Cronbach alfa katsayıları ise güdülenme için .57, ötekiler ve kendilik boyutları için .72 olarak tespit edilmiştir. Zihinselleştirme Ölçeği'nin ergenler için madde toplam korelasyonları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Zihinselleştirme Ölçeği Madde Toplam Korelasyonları

	a	b	c	d
Güdülenme				
1. Davranışlarıma yol açan nedenleri anlamayı önemserim.	23.72	19.56	.25	.55
4. Çoğunlukla başkaları ve onların davranışları üzerine düşünürüm.	24.24	17.88	.33	.52
7. Birisi beni sinirlendirdiğinde neden o şekilde tepki verdiğimi anlamaya çalışırım.	24.35	18.31	.26	.55
9. Başkalarının davranışlarını anlamaya çalışarak vaktimi harcamayı sevmem.	24.45	17.39	.31	.53
13. Yakın olduğum insanlarla ilişkilerimde ne olup bittiğini anlamayı önemserim.	23.35	18.86	.34	.52
15. Yakın olduğum insanlarla sık sık duygular hakkında konuşurum.	24.25	18.16	.25	.55
22. İnsanların neden belirli şekillerde davrandıkları hep ilgimi çekmiştir.	24.50	18.24	.26	.54
25. Hepimiz hayat şartlarına tabi olduğumuz için başkalarının niyetlerini veya isteklerini düşünmek anlamsızdır.	24.12	18.34	.25	.55
Ötekiler				
2. Başkalarının kişilik özellikleri hakkında karar verirken ne söyleyip ne yaptıklarını dikkatlice gözlerim.	26.24	19.27	.36	.70
3. Başkalarının duygularını tanıyabilirim.	26.58	18.49	.45	.68
5. Genellikle insanları neyin rahatsız ettiğini ayırt edebilirim.	26.53	18.44	.47	.68
6. Başkalarının duygularını paylaşabilirim (örn. acısını/sevincini paylaşmak gibi).	26.45	19.32	.23	.73
10. Başkalarının düşünce ve duygularını bildiğimde davranışları hakkında doğru tahminlerde bulunabilirim.	26.64	18.00	.51	.67
12. Bazen bir başkasının duygularını o bana henüz bir şey söylemeden anlayabilirim.	26.72	17.81	.49	.67
18. Yakın olduğum insanların belirgin özelliklerini doğru ve ayrıntılı biçimde tarif edebilirim.	26.53	18.70	.43	.69
21. İnsanlar bana kendilerini anladığımı ve akılcıca tavsiyeler verdiğimi söyler.	26.89	17.89	.40	.70
Kendilik				
8. Kendimi kötü hissettiğimde üzgün mü, korkmuş mu yoksa kızgın mı olduğumdan emin olamam.	24.46	34.98	.44	.68
11. Çoğu kez kendime bile neden öyle bir şey yaptığımı izah edemem.	24.79	35.10	.49	.67
14. Kendimle ilgili hoşuma gitmeyecek bir şeyi keşfetmek istemem.	24.74	40.06	.16	.73
16. Üzüldüğümü, incindiğimi ya da korktuğumu kendime itiraf etmeyi güç bulurum.	24.19	36.33	.40	.69
17. Sorunlarım hakkında düşünmekten hoşlanmam.	24.11	38.41	.27	.71
19. Tam olarak nasıl hissettiğim konusunda sıklıkla kafam karışıktır.	24.84	34.37	.55	.66
20. Duygularımı ifade etmek konusunda uygun sözcükleri bulmak benim için zordur.	24.60	33.94	.57	.66
23. Ne hissettiğimi kolayca tanımlayabilirim.	24.29	37.21	.39	.69
24. İnsanlar kendi duyguları ve ihtiyaçları hakkında konuşurlarken aklım başka şeylere kayar.	24.18	39.08	.26	.71

Not. a: Madde Çıkarıldığında Ölçek Ortalaması; b: Madde Çıkarıldığında Ölçek Varyansı; c: Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu; d: Madde Çıkarıldığında Alfa Değeri

Madde toplam korelasyon aralığı güdülenme boyutu için .25 ile .34, ötekiler boyutu için .23 ile .51 ve kendilik boyutu için .16 ve .57 arasında değişmektedir. Sonuçlar ötekiler boyutundaki 6. madde olan “Baskalarının duygularını paylaşabilirim” ile kendilik boyutundaki

14. Madde olan “Kendimle ilgili hoşuma gitmeyecek bir şeyi keşfetmek istemem” dışındaki tüm maddelerin ölçek boyutlarının bütünlüğüne yeterli düzeyde katkı sağladığına (madde toplam korelasyonu .30’un üzerinde ve madde çıkarıldığında alfa değerini yükseltmeyecek şekilde) işaret etmiştir. Madde toplam korelasyonu düşük olmasına karşın ölçülen kavramla ilgili değerli bilgiler sağladığı düşünüldüğü için ve ölçek bütünlüğünü korumak adına 6. ve 14. maddelerin ölçekte tutulmasına karar verilmiştir.

Ek olarak, iki yarım test güvenilirliği test edilmiştir. Tablo 5’te görüldüğü gibi alt boyutlar ve toplam puan için belirlenen iki yarım test korelasyonları .35 ve .59 olarak değişmektedir. Spearman-Brown katsayıları güdülenme için .52, ötekiler için .70, kendilik için .74 ve toplam puan için ise .74 olarak saptanmıştır. Güvenirlige ilişkin bu bulgular birlikte ele alındığında güdülenme alt boyutunun güvenilir bir değerlendirme ortaya koyamadığı, bununla birlikte öteki ve kendilik alt boyutları ile ölçeğin tamamının kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 5.

ZÖ Alt Ölçek ve Toplam Puanlar için Güvenirlilik Değerleri (Model 2)

	Orijinal	Türkçe	Ergen	İki Yarım	Spearman-	Madde	
Madde	Form İç	Form İç	Formu İç	Test	Brown	Toplam	
Sayı	Tutarlılık	Tutarlılık	Tutarlılık	Korelasyonu	Katsayısı	Korelasyon	
	Katsayısı	Katsayısı	Katsayısı			Aralığı	
ZÖ	25	.77	.84	.70	.58	.74	.11-.36
Güdülenme	8	.74	.79	.57	.35	.52	.25-.34
Ötekiler	8	.77	.80	.72	.54	.70	.23-51
Kendilik	9	.74	.78	.72	.59	.74	.16-57

Zihinselleştirme Ölçeği’nin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Ek olarak, ZÖ’nün alt boyutlarının cinsiyetle ilişkisini tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizleri yürütülmüştür. Analiz sonuçlarına göre, ZÖ toplam puanlarında kızlar erkeklerden daha yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Bununla birlikte, ZÖ’nün alt boyutları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kızların ($Ort = 28.53$, $SS = 4.49$) zihinselleştirmeye yönelik güdülenme puanları erkeklerden ($Ort = 26.82$, $SS = 4.80$) daha yüksek bulunmuştur, $t(1376) = 6.77$, $p < .001$. Yapılan analizlerde Levene testleri öteki ve kendilik boyutları için hata varyanslarının eşitliği varsayımını sağlamadığını göstermiştir. Bu nedenle bu alt boyutlarda elde edilen bulgular değerlendirilirken düzeltilmiş serbestlik dereceleri dikkate alınmıştır. Buna göre ötekine

yönelik zihinselleştirme becerileri bakımından kızların ($Ort = 31.55$, $SS = 4.25$) erkeklerden ($Ort = 29.43$, $SS = 5.06$) daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir ($t(1373) = 8.44$, $p < .001$). güdülenme ve öteki alt boyutlarının aksine, kendiliğe yönelik zihinselleştirme boyutunda erkekler ($Ort = 28.75$, $SS = 6.25$) kızlardan ($Ort = 25.97$, $SS = 6.93$) daha yüksek puanlar ortaya koymuştur ($t(1247) = -7.74$, $p < .001$).

Tartışma

Mevcut çalışmada Dimitrijević ve diğerleri (2018) tarafından geliştirilen ve ülkemizde erişkinler için uyarlama çalışması yapılan (Törenli Kaya ve diğerleri, 2023) Zihinselleştirme Ölçeği'nin 14-18 yaşları arasındaki ergenlerde incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Törenli Kaya ve diğerleri (2023) tarafından elde edilen faktör yapısı dikkate alınarak 25 maddelik ölçek için yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yürütülen doğrulayıcı faktör analizi sonucunda orijinal çalışmada ve ülkemizdeki uyarlama çalışmasında olduğu gibi ölçeğin ergenler için de üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Faktörlere dağılan maddeler büyük ölçüde tutarlılık göstermekle birlikte orijinal çalışma ve uyarlama çalışmasında ötekiler boyutunda yer alan 23.maddenin ('Ne hissettiğimi kolayca tarif edebilirim.') ergenlerle yürütülen bu çalışmada kendilik faktöründe yer almasının yapı geçerliği açısından daha uygun olduğu görülmüştür. Dimitrijević ve diğerleri (2018) tarafından yürütülen orijinal ölçek geliştirme çalışmasında bu madde genel örnekleme .47 faktör yüküyle ötekiler, .32 faktör yüküyle kendilik boyutlarında yer almıştır. Aynı çalışmanın klinik örnekleme yürütülen diğer aşamasında ise bu madde herhangi bir binişiklik oluşturmayacak şekilde kendilik faktörüne (.51) yüklenmiştir. Ayrıca madde içeriği anlamsal olarak irdelendiğinde 'Ne hissettiğimi kolayca tarif edebilirim.' cümlesinin bireyin kendisine dair duygusal ve bilişsel süreçlerine odaklandığı dikkat çekmektedir. Orijinal çalışmadaki faktör analizi verileri ile madde içeriği göz önünde bulundurulduğunda bu maddenin kendilik boyutu altında yer almasının mantıklı olacağı sonucuna varılmıştır.

DFA bulgularındaki model uyumu verilerine göre bu çalışmada tercih edilen Model 2'nin χ^2/df oranının 3.92 olduğu görülmektedir. Bu oranın beşten küçük olması incelenen modelin kabul edilebilir uyum ölçütlerine sahip olduğuna işaret etmektedir (Bentler ve Bonett, 1980; Schumacker ve Lomax, 2004). Varyans-kovaryans uyumunun yapısal eşitlik modeline uyumunu belirleyen ölçütlerden RMSEA ve SRMR değerlerinin .05'e eşit olması ile GFI ve AGFI değerlerinin .90'ın üzerinde olması mükemmel uyumu göstermektedir. Bununla birlikte test edilen her iki modelde de alternatif modellerin karşılaştırmasına dayalı ölçütlerden CFI ve TLI değerleri, uygun hata ilişkilendirmelerinin yapılmasına rağmen alanyazında kabul edilebilir uyuma işaret eden .90 değerinin (Hu ve Bentler, 1999) altında kalmıştır. Bu da test

edilen modellerin, değişkenler arasında hiçbir ilişkinin olmadığını varsayan bağımsızlık (yokluk/null) modelinden iyi düzeyde farklılık koymayabileceğine işaret etmektedir. Uyum ölçütlerine ilişkin bu veriler birlikte değerlendirildiğinde mevcut çalışma bulgularının karmaşık sonuçlar verdiği ve Zihinselleştirme Ölçeği'nin erişkin örnekleme geçerli olan faktör yapısının 14-18 yaş aralığındaki ergenler için tam olarak doğrulanamadığı görülmüştür.

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bulgular incelendiğinde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek için .70, güdülenme için .57 ve kendilik ve ötekiler için ise .72 olarak bulunmuştur. Toplam puan, kendilik ve ötekiler için ölçek kabul edilebilir güvenilirlik düzeyine sahipken güdülenme boyutu .70 sınırının altında kalmıştır. Güdülenme boyutundaki madde toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde bu boyutta yer alan maddelerin ölçeğin tamamında ölçülmek istenen yapıyla daha az ilişkili olduğu görülmektedir. Bu alt boyutunda, madde toplam korelasyon katsayısı için alanyazında kabul gören .30 sınırını geçen madde sayısının sınırlılığı dikkat çekmektedir. Bu bulgular, güdülenme alt boyutunda yer alan ifadelerin ergenlerin zihinsel süreçleri anlamlandırma isteğini ayırt etmede zayıf olduğu şeklinde yorumlanabilir. Murphy ve Davidshofer (2004) ölçüm aracının verildiği örneklerimin özellikleri ile aracın kendi özelliklerinin bir testin güvenilirliğini etkileyen etmenlerden olduğunu belirtir ve bireyin istikrarlı özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunmanın daha değişken ve öngörülemez özelliklerine kıyasla daha kolay ve güvenilir olduğunu öne sürer. Bu bilgiler ışığında güdülenme alt boyutundaki düşük alfa değerleri yeniden değerlendirildiğinde çalışma örnekleminin içinde bulunduğu gelişimsel dönem ile bu alt boyuttaki maddelerin içeriklerini birlikte ele almakta fayda vardır. “Davranışlarıma yol açan nedenleri anlamayı önemserim”, “Yakın olduğum insanlarla sık sık duygular hakkında konuşurum” gibi kişilik yapısına atıfta bulunan ifadeler kimlik gelişimi yeni başlamış olan, belirgin ve stabil davranışlardan oluşan bir repertuarı henüz bulunmayan ve daha çok -ve doğal olarak- değişken ve anlık davranışsal tepkileri olan ergenler için karar vermesi zor cümleler olabilir. Ayrıca kendilik ve ötekiler boyutlarındaki ifadelerle karşılaştırıldığında güdülenme boyutundaki cümleler ergenler için daha muğlak ve anlamlandırması güç olabilir. Nitekim, bu boyutta yer alan ve madde toplam korelasyon değeri .30'ın altında olan ifadeler verilen yanıtların sıklığı analiz edildiğinde örneklemin üçte birinin bu maddelerde “Hem doğru hem yanlış” seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Bu bulgu, söz konusu maddelerin içeriklerinin ergenler tarafından kafa karıştırıcı bulunduğunu düşündürmektedir.

Mevcut çalışmada Zihinselleştirme Ölçeği'nin ölçüt bağımlı geçerliğini test etmek üzere ölçeğin saldırganlıkla ilişkisi incelenmiştir. Yürütülen korelasyon analizine göre zihinselleştirme becerisi ile saldırganlık düzeyi arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Daha özelden bu ilişki fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve öfke düzeyinde geçerli

olup zihinselleştirme becerisi geliştikçe ergenlerin daha az fiziksel olarak saldırgan davranışlar sergilediği, düşmanlık ve öfke duygularını daha az deneyimledikleri ortaya konmuştur. Bu bulgu zihinselleştirme ve dışsallaştırma bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen ve zihinsel durum ve süreçleri anlama becerileri zayıfladıkça ergenlerin kontrolsüz davranışlar sergilemelerinin daha olası olduğunu vurgulayan çalışmalarla uyumluluk göstermektedir (Örn; Locati ve diğerleri, 2023a; Morosan ve diğerleri, 2020; Taubner ve Curth, 2013). Zihinselleştirmenin ve saldırganlığın boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde kendilik ve ötekiler boyutlarının saldırganlıkla zıt yönde bir ilişki kurduğu dikkat çekmektedir. Kendiliğe yönelik zihinselleştirme becerisi kuvvetli olan gençlerde fiziksel ve sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık eğilimi azalma göstermektedir. Kendilik odaklı zihinselleştirmenin özellikle öz-düzenleme becerileriyle ilişkili olduğu (Heatherston, 2011) ve kendi duygu ve düşüncelerinin daha çok farkında olan ergenlerin diğer insanların ihtiyaçlarına yanıt verme konusunda daha esnek oldukları (Crocetti ve diğerleri, 2016) bilinmektedir. Bu bilgiler ışığında ve mevcut çalışma bulgularına göre ergenlerin kendi duyguları ve düşünceleri üzerine yansıtma yapma kapasitesinin saldırganlıkla ilişkili duygulanım ve eylemleri yönetme becerilerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Ötekine yönelik zihinselleştirme ve saldırganlık arasındaki ilişki ise daha zayıf olmakla birlikte anlamlı ve pozitif yönlüdür. Bir başka deyişle ergenlerin ötekine yönelik zihinselleştirme becerisi sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlığı artırmaktadır. Kendine yönelen odağın artması, akran onayı ve bir gruba ait olma konusundaki güçlü ihtiyaç ile birlikte reddedilmeye yönelik artan hassasiyet ergenlerin sosyal ve duygusal gelişim sürecinin en karakteristik özelliklerindedir. Benzi ve diğerlerinin (2022) yakın zamanda elde ettikleri bir bulguya göre utanç duygusunu daha yoğun yaşayan ergenlerde başkalarının zihinsel durumlarını anlama becerisi de artmaktadır. Buradan hareketle, diğer insanların zihinsel durumlarını kavramaya çalışırken aslında bir anlamda kendi kabulleriyle ilgili bir değerlendirme yapan ergenlerin reddedilmeye ilişkili utanç gibi acı verici duyguları azaltmak için kendini savunma mekanizması olarak saldırganca duyguları devreye soktuğu (Leary ve diğerleri, 2006; Gao ve diğerleri, 2021; Malamut ve diğerleri, 2022) yorumu yapılabilir.

Son olarak, zihinselleştirme becerileri cinsiyet açısından karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kızların erkeklerden daha yüksek düzeyde zihinselleştirme puanlarına sahip olduğu bulunmuş; ancak bu cinsiyet farkı istatistiksel anlamlılık düzeyine erişmemiştir. Cinsiyetler arasındaki bu sayısal trend erişkinlerle yürütülmüş olan orijinal ölçek geliştirme çalışması (Dimitrijević ve diğerleri, 2018) ile Türkçe uyarlama çalışması (Törenli Kaya ve diğerleri, 2023) bulgularına benzer niteliktedir. Ergenlerde zihinselleştirme becerilerini inceleyen diğer çalışmalarda da kızların zihinsel durumları anlama kapasitelerinin erkeklerden daha iyi düzeyde olduğu bulgusu yaygındır (Adler ve diğerleri, 2021; Cropp ve diğerleri, 2019;

Poznyak, 2019). Alt boyutlar incelendiğinde kızların zihinsel durumları anlama isteği (güdülenme) ile ötekine yönelik zihinselleştirme becerilerinin erkeklerden daha fazla; kendiliğe yönelik zihinselleştirme becerilerinin ise erkeklerde kızlarda olduğundan daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu, kızların akran ilişkilerinde yakınlığı daha çok önemsemeleri, başkalarını anlamaya yönelik isteklerinin ve empatik tutumlarının erkeklere nazaran daha fazla olması (Hughes ve Dunn, 1998) ve kadına atfedilen bir özellik olan empatik davranışların toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla benimsenmesiyle (Andrews ve diğerleri, 2021) ilişkili olabilir.

Mevcut çalışmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak yapı geçerliği ve güvenilirlik için ölçüt kabul edilen bazı değerlerin sınırın altında kalması ergenlerde ZÖ'nün kullanımıyla ilgili belirsizlik oluşturmaktadır. Ergenlik dönemindeki gelişimi hala devam eden bilişsel süreçler düşünüldüğünde özellikle güdülenme alt boyutunda yer alan, zihinsel süreçleri anlamaya yönelik istek ve gereksinim bildiren maddelerin katılımcı ergenler tarafından yeterince içgörülü bir bakışla değerlendirilmemiş olabileceği olasılıklar dâhilindedir. Ayrıca bu döneme özgü kimlik oluşumu ve duygu düzenleme süreçlerinin çeşitli bireysel ve çevresel faktörler sebebiyle tutarlı bir seyir izlememe riski ergenin zihinselleştirme becerilerine yönelik objektif bir değerlendirme yapamamasına neden olabilir. ZÖ'nün güdülenme alt boyutundaki maddelerin ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak gözden geçirilmesinde fayda olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sınırlılıklarından bir diğeri öz-bildirime dayalı araçların kullanımındır. İyi bir gözlem ve görüşme becerisiyle bilgi alınabilecek ve çok boyutlu bir yapı olan zihinselleştirme kavramının öz-bildirime dayalı yöntemlerle ölçülmesi zaman ve iş gücü açısından fayda sağlamasına rağmen sözü edilen çok boyutluluğu evrensel bir kullanım sağlayacak şekilde tek bir ölçüm aracında değerlendirmek güç olabilmektedir. Bununla bağlantılı olarak, ergenlerin ölçek maddelerini sosyal olarak daha fazla onaylanacaklarını düşündükleri şekilde yanıtlamaları oldukça muhtemel sınırlılıklardan bir diğeridir. Bu çalışmanın 14-18 yaşları arasında ve orta ergenlikte bulunan ergenlerle yürütüldüğü gözden kaçırılmamalı ve dolayısıyla çalışma bulgularının bilişsel ve duygusal gelişim açısından daha farklı özellikleri bulunan erken ergenlik dönemindeki gençlere genellenemeyeceği vurgulanmalıdır. Son olarak, bu çalışmada uygulama sürecinin etkin kullanılması gözetilerek, kullanılan ölçüm araçlarının kısıtlı tutulması zorunluluğu oluşmuştur. Bu da ergen örnekleme zihinselleştirme kavramını empati, sosyal zekâ, zihin kuramı gibi benzer kavramlarla karşılaştırma olanağının önüne geçmiştir. Gelecek çalışmalarda ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini desteklemek adına farklı kavramların da ölçülmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; ülkemizde zihinselleştirme kuramı ve kavramıyla ilgili çalışmalar son yıllarda artmakla birlikte ergenlerle yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bilindiği kadarıyla bu araştırma ülkemizde ergenlerde zihinselleştirme becerilerinin ölçülmesine yönelik ilk görgül çalışmalardan biri olup ZÖ için ergenlere yönelik bir veri setinin oluşturulması ve ölçeğin psikometrik ön ölçümlerinin sunulması açısından ülkemizdeki alanyazına katkı sağlamaktadır. Çok bileşenli bir kavram olması nedeniyle zihinselleştirmenin görüşmeye dayalı yöntemlerle değerlendirilmesi ve araştırılması en ideali olsa da örneklem açısından geniş ve zengin bir nicel veri sağlayarak sonuçların genellenebilirliğine katkıda bulunması sebebiyle öz-bildirim araçlarına da ihtiyaç vardır. Bu araçlar örneklemin popülasyonu temsiliyeti, dış geçerlik, güvenilirlik ve zaman, iş gücü ve maliyet gibi kaynakların yönetimi açısından da önemli olabilmektedir.

Ergenlerde zihinselleştirme becerilerinin değerlendirilmesi ve klinik ya da klinik olmayan çeşitli müdahale yöntemleriyle ele alınması, birçok psikopatolojik belirti ve bozukluğa yatkınlık açısından kritik olan bu dönemde özellikle risk altındaki gruplar açısından anlamlı sonuçlar ortaya koyacaktır. Ek olarak, ergenlere dair bu verilerin ebeveynin zihinselleştirme becerilerinin de dahil edilerek zenginleşmesi bireysel özellikler ve varsa patolojileri anlamının yanı sıra bu özellik ve patolojilerin nesiller boyu aktarımına da ışık tutacak ve ergenin ve aile bireylerinin de dahil edildiği daha geniş çerçevede planlanmış müdahale çalışmalarının planlanmasına nesnel veriler sağlayacaktır. Bu gerekçelerle mevcut çalışmada elde edilen verilerin birer ön bulgu olarak ülkemizde ergenlerin zihinselleştirme becerileri konusundaki boşluğa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Sorumlu yazar Pelin Deniz veri toplama, veri analizi ve makale yazım aşamalarında yer almıştır. Araştırma ve yazım süreçleri Prof. Dr. Sait Uluç danışmanlığında yürütülmüştür.

Yazar Notu: (Varsa)

Bu makale Pelin Deniz'in Prof. Dr. Sait Uluç'un danışmanlığında yürüttüğü "Saldırganlık Eğilimi Olan Ergenler ve Annelerinin Saldırganlıkla İlişkili Zihin Durumlarının Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek Beyanı:

Yazarlar, bu çalışma için finansal destek alınmadığını beyan etmiştir.

Etik Kurul Onayı:

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu onayı ile gerçekleştirilmiştir. (11.06.2021 tarihli ve E-35853172-300-00001607871 sayılı karar)

Kaynakça

- Adler, A., Gervinskaitė-Paulaitienė, L., Čekuolienė, D. ve Barkauskienė, R. (2021). Childhood maltreatment and adolescents' externalizing problems: Mentalization and aggression justification as mediators. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 30(1), 54–69. <https://doi.org/10.1080/10926771.2020.1783733>
- Allen, J. G., Fonagy, P. ve Bateman, A.W. (2008). *Mentalizing in clinical practice* (1. Basım). American Psychiatric Publishing, Inc.
- Andrews, K., Lariccia, L., Talwar, V. ve Bosacki, S. (2021). Empathetic concern in emerging adolescents: The role of theory of mind and gender roles. *The Journal of Early Adolescence*, 41(9), 1394–1424. <https://doi.org/10.1177/02724316211002258>
- Ballespí, S., Pérez-Domingo, A., Vives, J., Sharp, C. ve Barrantes-Vidal, N. (2018). Childhood behavioral inhibition is associated with impaired mentalizing in adolescence. *PloS One*, 13(3), e0195303. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0195303>
- Bateman, A. W., Bolton, R. ve Fonagy, P. (2013). Antisocial personality disorder: A mentalizing framework. *The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, XI(2), 178–186. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.11.2.178>
- Bateman, A., Fonagy, P., Campbell, C., Luyten, P. ve Debbané, M. (2023). *Cambridge Guide to Mentalization-Based Treatment (MBT)*. (ss. 203-229). Cambridge University Press.
- Benbassat, N. ve Priel, B. (2012). Parenting and adolescent adjustment: The role of parental reflective function. *Journal of Adolescence*, 35(1), 163–174. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.03.004>
- Benbassat, N. ve Shulman, S. (2016). The significance of parental reflective function in the adjustment of young adults. *Journal of Child and Family Studies*, 25(9), 2843–2852. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0450-5>
- Bentler, P. M. ve Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588–606.
- Benzi, I. M. A., Fontana, A., Barone, L., Preti, E., Parolin, L. ve Ensink, K. (2022). Emerging personality in adolescence: Developmental trajectories, internalizing and externalizing problems, and the role of mentalizing abilities. *Journal of Adolescence*, 95(3), 537–552. <https://doi.org/10.1002/jad.12134>
- Berthelot, N., Ensink, K., Bernazzani, O., Normandin, L., Luyten, P. ve Fonagy, P. (2015). Intergenerational transmission of attachment in abused and neglected mothers: The role of trauma-specific reflective functioning. *Infant Mental Health Journal*, 36(2), 200–212. <https://doi.org/10.1002/imhj.21499>
- Borelli, J. L., Compare, A., Snavely, J. E. ve Decio, V. (2015). Reflective functioning moderates the association between perceptions of parental neglect and attachment in adolescence. *Psychoanalytic Psychology*, 32(1), 23–35. <https://doi.org/10.1037/a0037858>
- Buss, A. H. ve Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452–459. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.3.452>
- Chevalier, V., Simard, V. ve Achim, J. (2023). Meta-analyses of the associations of mentalization and proxy variables with anxiety and internalizing problems. *Journal of Anxiety Disorders*, 95, 102694, 1 – 20. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2023.102694>

- Chevalier, V., Simard, V., Achim, J., Burmester, P. ve Beaulieu-Tremblay, T. (2021). Reflective functioning in children and adolescents with and without an anxiety disorder. *Frontiers in Psychology*, 12, 1–14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.698654>
- Choi-Kain, L. W., Simonsen, S. ve Euler, S. (2022). A mentalizing approach for narcissistic personality disorder: Moving from "me-mode" to "we-mode". *American Journal of Psychotherapy*, 75(1), 38–43. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.20210017>
- Chow, C.-C., Nolte, T., Cohen, D., Fearon, R. M. P. ve Shmueli-Goetz, Y. (2017). Reflective functioning and adolescent psychological adaptation: The validity of the Reflective Functioning Scale–Adolescent Version. *Psychoanalytic Psychology*, 34(4), 404–413. <https://doi.org/10.1037/pap0000148>
- Cohen, P., Crawford, T. N., Johnson, J. G. ve Kasen, S. (2005). The children in the community study of developmental course of personality disorder. *Journal of Personality Disorders*, 19(5), 466–486. <https://doi.org/10.1521/pedi.2005.19.5.466>
- Crocetti, E., Moscatelli, S., Van der Graaff, J., Rubini, M., Meeus, W. ve Branje, S. (2016). The interplay of self–certainty and prosocial development in the transition from late adolescence to emerging adulthood. *European Journal of Personality*, 30(6), 594–607. <https://doi.org/10.1002/per.2084>
- Cropp, C., Alexandrowicz, R. W. ve Taubner, S. (2019). Reflective functioning in an adolescent community sample. *Mental Health and Prevention*, 14, Article 200156. <https://doi.org/10.1016/j.mph.2019.200156>
- Cüre Acer, S. (2020). *Ebeveynlik tutumunun psikolojik belirtilere etkisinde zihinselleştirmenin, dayanıklılığın ve çocukluk çağı deneyimlerinin rolü: Nesiller arası bir çalışma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- De Clercq, B., van Leeuwen, K., van den Noortgate, W., de Bolle, M. ve De Fruyt, F. (2009). Childhood personality pathology: Dimensional stability and change. *Development and Psychopathology*, 21(3), 853–869. <https://doi.org/10.1017/S0954579409000467>
- De Meulemeester, C., Lowyck, B., Vermote, R., Verhaest, Y. ve Luyten, P. (2017). Mentalizing and interpersonal problems in borderline personality disorder: The mediating role of identity diffusion. *Psychiatry Research*, 258, 141–144. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.09.061>
- Dedeoğlu, C. (2022). *Examining different aspects of mentalization capacity among adolescents* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.
- Demirtaş Madran, H. A. (2013). Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 124–129. <https://doi.org/10.5080/u6859>
- Dimitrijević, A., Hanak, N., Altaras Dimitrijević, A. ve Jolić Marjanović, Z. (2018). The mentalization scale (MentS): A self-report measure for the assessment of mentalizing capacity. *Journal of Personality Assessment*, 100(3), 268–280. <https://doi.org/10.1080/00223891.2017.1310730>
- Duval, J., Ensink, K., Normandin, L., Sharp, C. ve Fonagy, P. (2018). Measuring reflective functioning in adolescents: Relations to personality disorders and psychological difficulties. *Adolescent Psychiatry*, 8(1), 5–20. <https://doi.org/10.2174/2210676608666180208161619>
- Ensink, K., Normandin, L., Plamondon, A., Berthelot, N. ve Fonagy, P. (2016). Intergenerational pathways from reflective functioning to infant attachment through parenting. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 48(1), 9–18. <https://doi.org/10.1037/cbs0000030>

- Fischer-Kern, M., Fonagy, P., Kapusta, N. D., Luyten, P., Boss, S., Naderer, A., Blüml, V. ve Leithner, K. (2013). Mentalizing in female inpatients with major depressive disorder. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 201(3), 202–207. <https://doi.org/10.1097/NMD.ob013e3182845c0a>
- Fonagy, P. ve Bateman, A. (2019). Introduction. İçinde A. Bateman ve P. Fonagy (Ed.), *Handbook of Mentalizing in Mental Health Practice* (ss. 3–20). American Psychiatric Publishing, Inc.
- Fonagy, P. ve Luyten, P. (2009). A developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Development and Psychopathology*, 21(4), 1355–1381. <https://doi.org/10.1017/S0954579409990198>
- Fonagy, P. ve Luyten, P. (2016). A multilevel perspective on the development of borderline personality disorder. İçinde D. Cicchetti (Ed.) *Developmental Psychopathology, Vol. 3: Maladaptation and Psychopathology* (ss. 726–92). John Wiley & Sons.
- Fonagy, P. ve Luyten, P. (2018). Conduct problems in youth and the RDoC approach: A developmental, evolutionary-based view. *Clinical Psychology Review*, 64, 57–76. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cpr.2017.08.010>
- Fonagy, P., Luyten, P., Moulton-Perkins, A., Lee, Y. W., Warren, F., Howard, S., Ghinai, R., Fearon, P. ve Lowyck, B. (2016). Development and validation of a self-report measure of mentalizing: The reflective functioning questionnaire. *PLoS One*, 11(7), e0158678. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0158678>
- Fonagy, P., Target, M., Steele, H. ve Steele, M. (1998). *Reflective-functioning manual, version 5.0, for application to adult attachment interviews* [Yayımlanmamış el kitabı]. University College London.
- Gagliardini, G., Gullo, S., Tinozzi, V., Baiano, M., Balestrieri, M., Todisco, P., Schirone, T. ve Colli, A. (2020). Mentalizing subtypes in eating disorders: A latent profile analysis. *Frontiers in Psychology*, 11, 564291, 1–13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.564291>
- Gao, S., Assink, M., Liu, T., Chan, K. L. ve Ip, P. (2021). Associations between rejection sensitivity, aggression, and victimization: A meta-analytic review. *Trauma, Violence & Abuse*, 22(1), 125–135. <https://doi.org/10.1177/1524838019833005>
- George, C., Kaplan, N., ve Main, M. (1985). *Adult attachment interview* [Yayımlanmamış metin]. University of California.
- Ha, C., Sharp, C., Ensink, K., Fonagy, P. ve Cirino, P. (2013). The measurement of reflective function in adolescents with and without borderline traits. *Journal of Adolescence*, 36(6), 1215–1223. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2013.09.008>
- Halfon, S. ve Coşkun, A. (2021). Zihinselleştirmenin kültürel özellikleri ve psikolojik belirtiler ile ilişkisi üzerine bir derleme. *Nesne*, 9(22), 904–924. <https://doi.org/10.7816/nesne-09-22-09>
- Hausberg, M. C., Schulz, H., Piegler, T., Happach, C. G., Klöpper, M., Brütt, A. L., Sammet, I. ve Andreas, S. (2012). Is a self-rated instrument appropriate to assess mentalization in patients with mental disorders? Development and first validation of the mentalization questionnaire (MZQ). *Psychotherapy research: Journal of the Society for Psychotherapy Research*, 22(6), 699–709. <https://doi.org/10.1080/10503307.2012.709325>
- Heatherton, T. F. (2011). Neuroscience of self and self-regulation. *Annual Review of Psychology*, 62, 363–390. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.121208.131616>

- Hu, L.-t. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Hughes, C. ve Dunn, J. (1998). Understanding mind and emotion: Longitudinal associations with mental-state talk between young friends. *Developmental Psychology*, 34(5), 1026–1037. <https://doi.org/10.1037//0012-1649.34.5.1026>
- Katzman, W. ve Papouchis, N. (2023). Effects of Childhood Trauma on Mentalization Capacities and Dissociative Experiences. *Journal of Trauma & Dissociation: The Official Journal of The International Society for The Study of Dissociation (ISSD)*, 24(2), 284–295. <https://doi.org/10.1080/15299732.2023.2168829>
- Köksal, G. (2017). *The moderator effect of mentalization on the link between attachment and somatization* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Leary, M. R., Twenge, J. M. ve Quinlivan, E. (2006). Interpersonal rejection as a determinant of anger and aggression. *Personality and Social Psychology Review*, 10(2), 111–132. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1002_2
- Lind, M., Vanwoerden, S., Penner, F. ve Sharp, C. (2020). Narrative coherence in adolescence: Relations with attachment, mentalization, and psychopathology. *Journal of Personality Assessment*, 102(3), 380–389. <https://doi.org/10.1080/00223891.2019.1574805>
- Locati, F., Benzi, I. M. A., Milesi, A., Campbell, C., Midgley, N., Fonagy, P. ve Parolin, L. (2023a). Associations of mentalization and epistemic trust with internalizing and externalizing problems in adolescence: A gender-sensitive structural equation modeling approach. *Journal of Adolescence*, 95(8), 1564–1577. <https://doi.org/10.1002/jad.12226>
- Locati, F., Milesi, A., Conte, F., Campbell, C., Fonagy, P., Ensink, K. ve Parolin, L. (2023b). Adolescence in lockdown: The protective role of mentalizing and epistemic trust. *Journal of Clinical Psychology*, 79(4), 969–984. <https://doi.org/10.1002/jclp.23453>
- Luyten, P., Campbell, C., Allison, E. ve Fonagy, P. (2020). The mentalizing approach to psychopathology: State of the art and future directions. *Annual Review of Clinical Psychology*, 16(1), 297–325. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-071919-015355>
- Luyten, P. ve Fonagy, P. (2015). The neurobiology of mentalizing. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 6(4), 366–379, <http://dx.doi.org/10.1037/per0000117>
- Luyten, P., Fonagy, P., Lowyck, B. ve Vermote, R. (2012). Assessment of mentalization. İçinde A. Bateman ve P. Fonagy (Edl.), *Handbook of Mentalizing in Mental Health Practice* (ss. 43–65). American Psychiatric Publishing, Inc.
- Luyten, P., Malcorps, S., Fonagy, P. ve Ensink, K. (2019). Assessment of mentalization. İçinde A. Bateman ve P. Fonagy (Edl.), *Handbook of Mentalizing in Mental Health Practice* (ss. 37–62). American Psychiatric Publishing, Inc.
- Luyten, P., Nijssens, L., Fonagy, P. ve Mayes, L. C. (2017) Parental reflective functioning: Theory, research, and clinical applications. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 70(1), 174–199, <http://dx.doi.org/10.1080/00797308.2016.1277901>
- Malamut, S. T., Garandeanu, C. F., Badaly, D., Duong, M. ve Schwartz, D. (2022). Is aggression associated with biased perceptions of one's acceptance and rejection in adolescence? *Developmental Psychology*, 58(5), 963–976. <https://doi.org/10.1037/dev0001333>

- Morosan, L., Fonseca-Pedrero, E. ve Debbané, M. (2020). Network analysis of reflective functioning and conduct problems during adolescence. *Psychology of Violence, 10*(3), 300–311. <https://doi.org/10.1037/vio0000258>
- Murphy, K.R. ve Davidshofer, C.O. (2004). *Psychological testing principles and applications* (6. Baskı). Pearson Education.
- Önen, E. (2009). Saldırganlık Ölçeği'nin psikometrik niteliklerinin Türk ergenleri için incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(32), 74–85.
- Quek, J., Melvin, G. A., Bennett, C., Gordon, M. S., Saeedi, N. ve Newman, L. K. (2018). Mentalization in adolescents with borderline personality disorder: A comparison with healthy controls. *Journal of Personality Disorders, 33*(2), 145–163. https://doi.org/10.1521/pedi_2018_32_336
- Petersen, R., Brakoulias, V. ve Langdon, R. (2016). An experimental investigation of mentalization ability in borderline personality disorder. *Comprehensive Psychiatry, 64*, 12–21. <http://dx.doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.10.004>
- Porter-Vignola, E., Booij, L., Dansereau-Laberge, È. M., Garel, P., Bossé Chartier, G., Seni, A. G., Beauchamp, M. H. ve Herba, C. M. (2022). Social cognition and depression in adolescent girls. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 76*, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.jbtep.2022.101750>
- Poznyak, E., Morosan, L., Perroud, N., Speranza, M., Badoud, D. ve Debbané, M. (2019). Roles of age, gender and psychological difficulties in adolescent mentalizing. *Journal of Adolescence, 74*, 120–129. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.06.007>
- Rosso, A. M. ve Airoldi, C. (2016). Intergenerational transmission of reflective functioning. *Frontiers in Psychology, 7*, 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01903>
- Rosso, A. M., Viterbori, P. ve Scopesi, A. M. (2015). Are maternal reflective functioning and attachment security associated with preadolescent mentalization? *Frontiers in Psychology, 6*, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01134>
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3. Basım). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Sharp, C. ve Vanwoerden, S. (2015). Hypermentalizing in borderline personality disorder: A model and data. *Journal of Infant, Child & Adolescent Psychotherapy, 14*(1), 33–45. <https://doi.org/10.1080/15289168.2015.1004890>
- Sharp, C., Venta, A., Vanwoerden, S., Schramm, A., Ha, C., Newlin, E., Reddy, R. ve Fonagy, P. (2016). First empirical evaluation of the link between attachment, social cognition and borderline features in adolescents. *Comprehensive Psychiatry, 64*, 4–11. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.07.008>
- Sharp, C. ve Wall, K. (2018). Personality pathology grows up: Adolescence as a sensitive period. *Current opinion in psychology, 21*, 111–116. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.11.010>
- Sharp, C., Williams, L. L., Ha, C., Baumgardner, J., Michonski, J., Seals, R., Patel, A. B., Bleiberg, E. ve Fonagy, P. (2009). The development of a mentalization-based outcomes and research protocol for an adolescent inpatient unit. *Bulletin of the Menninger Clinic, 73*(4), 311–338. <https://doi.org/10.1521/bumc.2009.73.4.311>
- Simonsen, C. B., Jakobsen, A. G., Grøntved, S. ve Kjaersdam Tellés, G. (2020). The mentalization profile in patients with eating disorders: A systematic review and meta-analysis. *Nordic Journal of Psychiatry, 74*(5), 311–322. <https://doi.org/10.1080/08039488.2019.1707869>

- Slade, A. (2005). Parental reflective functioning: An introduction. *Attachment & Human Development*, 7(3), 269 – 281. <https://doi.org/10.1080/14616730500245906>
- Slade, A., Aber, J. L., Bresgi, I., Berger, B. ve Kaplan, M. (2004). *The Parent Development Interview – Revised* [Yayımlanmamış metin]. The City University of New York.
- Slade, A., Grienenberger, J., Bernbach, E., Levy, D. ve Locker, A. (2005). Maternal reflective functioning, attachment, and the transmission gap: A preliminary study. *Attachment & Human Development*, 7(3), 283–298. <https://doi.org/10.1080/14616730500245880>
- Sloover, M., van Est, L. A. C., Janssen, P. G. J., Hilbink, M. ve van Ee, E. (2022). A meta-analysis of mentalizing in anxiety disorders, obsessive-compulsive and related disorders, and trauma and stressor related disorders. *Journal of Anxiety Disorders*, 92, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2022.102641>
- Taubner, S. ve Curth, C. (2013). Mentalization mediates the relation between early traumatic experiences and aggressive behavior in adolescence. *Psihologija*, 46(2), 177–192. <https://doi.org/10.2298/PSI1302177T>
- Taubner, S., Kessler, H., Buchheim, A., Kächele, H. ve Staun, L. (2011). The role of mentalization in the psychoanalytic treatment of chronic depression. *Psychiatry*, 74(1), 49–57. <https://doi.org/10.1521/psyc.2011.74.1.49>
- Taubner, S., White, L. O., Zimmermann, J., Fonagy, P. ve Nolte, T. (2013). Attachment-related mentalization moderates the relationship between psychopathic traits and proactive aggression in adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 41(6), 929–938. <https://doi.org/10.1007/s10802-013-9736-x>
- Taubner, S., Zimmermann, L., Ramberg, A. ve Schröder, P. (2016). Mentalization mediates the relationship between early maltreatment and potential for violence in adolescence. *Psychopathology*, 49(4), 236–246. <https://doi.org/10.1159/000448053>
- Törenli Kaya, Z., Alpay, E. H., Türkkal Yenigüç, Ş. ve Özçürümez Bilgili, G. (2023). Zihinselleştirme Ölçeği'nin Türkçe çevirisinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 34(2), 118–124. <https://doi.org/10.5080/u25692>
- Zayde, A., Derella, O. J. ve Kilbride, A. (2023). Safe haven in adolescence: Improving parental reflective functioning and youth attachment and mental health with the Connecting and Reflecting Experience. *Infant Mental Health Journal*, 44(2), 268–283. <https://doi.org/10.1002/imhj.22042>

Investigation of the Psychometric Properties of the Mentalization Scale in Adolescents Between the Ages of 14-18

Summary

Mentalization refers to an individual's effort and ability to understand and interpret the mental processes behind their own and others' behavior (Fonagy et al., 1998; Fonagy & Bateman, 2019). Studies on mentalizing processes in adolescents have increased in recent years. Mentalization deficits in adolescents have been linked to borderline personality disorder (Quek et al., 2018; Sharp & Vanwoerden, 2015), internalizing symptoms such as depression and anxiety (Porter-Vignola et al., 2022; Locati et al., 2023a), and externalizing symptoms, such as violence and impulsivity (Cropp et al., 2019).

Although there are some gold standard measurements for mentalization, the training of the coding system for these measurements requires expertise and long periods. Hence, various self-report measures have been developed for large-scale quantitative studies. The current study aimed to investigate the psychometric structure of one of these measures, the Mentalization Scale (MentS) (Dimitrijević et al., 2018) in adolescents. The study assesses the factor structure obtained by Törenli Kaya et al. (2023) with a confirmatory factor analysis (CFA) in the adolescent sample. Furthermore, the scale will undergo validity and reliability analyses while exploring the correlation between mentalization and aggression and any gender differences.

Method

A total of 1399 adolescents between the ages of 14 and 18 ($M = 15.96$, $SD = 1.19$) participated in the study. Participants completed a questionnaire battery consisting of a demographic information form, MentS (Dimitrijević et al., 2018), and the Buss-Perry Aggression Questionnaire (BPAQ) (Buss & Perry, 1992).

Results

CFA was conducted for four models to test the validity of the factor structure of the Turkish version of MentS for adolescents. After the analysis of the first model, the relationship between item 23 ('I can easily describe what I feel'), which was loaded on the others factor in both original and adaptation studies, and the self factor was detected. The subsequent analyses continued in this way. Based on the analysis, the preferred model confirmed the three-factor structure of the MentS, namely, self-related mentalization, other-related mentalization, and motivation to mentalize. Results showed the following fit indices: $\chi^2/df = 3.92$, GFI = .94, AGFI = .93, CFI = .85, TLI = .83 and RMSEA = .05.

The results of the correlation analysis indicated that motivation was negatively correlated with physical aggression ($r = -.22, p < .001$) and BPAQ total score ($r = -.06, p < .05$), but positively associated with hostility ($r = .14, p < .001$). Additionally, there were significant correlations between the other dimension and hostility, anger, verbal aggression, and BPAQ total score ranging from $r = .10$ to $r = .15$ were. On the other hand, the self-dimension showed a negative correlation (ranging between $r = -.12$ and $-.49$) with all dimensions and the total score of the BPAQ.

The internal consistency coefficient of the MentS was calculated as .70. Cronbach's alpha coefficients calculated for the sub-dimensions were .57 for motivation and .72 for others and self dimensions.

Finally, the study found that girls exhibit greater motivation toward mentalizing and a higher level of competence in other-oriented mentalizing skills than boys. Conversely, boys showed higher scores than girls concerning self-oriented mentalizing.

Discussion

Although the fit indices χ^2/df , RMSEA, SRMR, GFI and CFI indicated an excellent fit, CFI and TLI values remained below acceptable. As a result, the current study's findings revealed mixed findings regarding the construct validity of MentS in an adolescent sample.

A negative correlation was found between mentalizing skills and aggression levels. More specifically, adolescents displayed reduced physical aggression and experienced fewer feelings of hostility and anger as their mentalization skills improved in line with the literature. Gender differences were explained through gender roles (Hughes & Dunn, 1998; Andrews et al., 2021).

As preliminary findings, the outcomes of this research, which is one of the first to explore mentalization in Turkish adolescents, will help to bridge the gap in adolescents' mentalizing skills.